

Date: 5th November-2024

PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING MA'MURIY HUDUDNI QIZIL
TOIFADAN CHIQRISH BO'YICHA CHORA-TADBIRLARINING O'ZIGA XOS
XUSUSIYATLARI

Abibullayev Ikrom Qarliboy uli

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi

3-o'quv kursi 319-guruh kursanti

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada profilaktika inspektorlarining ma'muriy hududni qizil toifadan chiqarish chora-tadbirlari tushunchasi, ularning asosiy yo'nalishlari, qizil toifadagi mahallalar xususiyatlari, kriminogen vaziyatga qizil hududlarning ta'siri va profilaktika inspektorlari tomonidan qizil toifadagi mahallalarda ishlash faoliyati va uning huquqiy asoslari hamda ushbu sohadagi muammo va kamchiliklar, ularning yechimlari yoritib o'tilgan.

Abstract: In this scientific article, the concept of prevention inspectors' measures to remove the administrative area from the red category, their main directions, the characteristics of red category neighborhoods, the influence of red areas on the criminogenic situation, and the activities of prevention inspectors in red category neighborhoods and its legal basis and problems and shortcomings in this field, their solutions are highlighted.

Kalit so'zlar: Huquqbuzarliklar profilaktikasi, qizil toifadagi mahalla, kriminogen vaziyat, sariq va yashil toifadagi mahallalar, reyting, chora-tadbirlar.

Key words: crime prevention, red-category neighborhood, criminogenic situation, yellow and green-category neighborhoods, rating, measures.

Huquqbuzarliklar «mahallabay» tarzda «qizil», «sariq», «yashil» toifalarga ajratiladi. Eng og'ir va nizoli vaziyatlarning huquqbuzarlikka aylanishiga yo'l qo'ymaslik uchun buni mahallalarning o'zidayoq bartaraf etish ishlari olib borilmoqda. Qisqa davr mobaynida mamlakatni jadal ijtimoiy-iqtisodiy va ijtimoiy-siyosiy rivojlantirish, birinchi navbatda, qishloq joylarida aholi uchun munosib hayot sharoitlarini yaratish, shuningdek, islohotlarni amalga oshirishda fuqarolarning bunyodkorlik salohiyatini ro'yobga chiqarishga qaratilgan qator muhim davlat va hududiy dasturlar, qonun hujjatlari qabul qilindi.

Senatorlar va deputatlar korpusi, fuqarolar yig'inlari, ommaviy axborot vositalari va fuqarolik jamiyatining boshqa institutlari vakillarini keng jalb etgan holda, joylarda ishlarning haqiqiy ahvolini har tomonlama va chuqur o'rganish, xalq bilan bevosita muloqotning sifat jihatdan yangi va samarali shakllarini joriy etish bo'yicha aniq maqsadga yo'naltirilgan chora-tadbirlarning natijalari mazkur dasturlar hamda hujjatlarning qabul qilinishiga asos bo'ldi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 8-avgustdagi PQ-3182-son qarori "HUDUDLARNING JADAL IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASHGA DOIR USTUVOR CHORA-TADBIRLAR TO'G'RISIDA"gi

Date: 5th November-2024

qarorining 3-ilovasida “Tumanlar (shaharlar) va hududlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish bo‘yicha sektorlarning ishlarini tashkil etish to‘g‘risidagi nizom” tasqiqlangan. Ushbu Nizomda respublikaning tumanlari (shaharlari) va hududlarini kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish bo‘yicha sektorlarning asosiy vazifalari, funksiyalari va vakolatlarini, ularning faoliyatini tashkil etish tartibi belgilangan. Nizomning 4¹-bobi Sektorlar hududida jinoyatlarning oldini olish deb nomlanadi. Unda:

Sektorlar hududidagi barcha mahallalar kriminogen vaziyatdan kelib chiqib, ushbu Nizomning 13²-bandida belgilangan tartibda har yili yanvar oyida “yashil”, “sariq” va “qizil” toifalarga ajratiladi. Bunda:

“yashil” toifadagi mahalla — hududida jinoyat sodir etilmagan mahalla;

“sariq” toifadagi mahalla — hisobot davrida hududida sodir etilgan jinoyatlarning har ming aholi soniga nisbatan salmog‘i tuman (shahar) ko‘rsatkichi bilan barobar yoki undan past bo‘lgan mahalla;

“qizil” toifadagi mahalla — hududida, shu jumladan alohida toifadagi shaxslar, ya‘ni voyaga yetmaganlar, ayollar, ishsizlar, ilgari sudlanganlar, mast holatdagi, profilaktik hisobda yoki ma‘muriy nazorat ostida turuvchi shaxslar tomonidan sodir etilgan jinoyatlarning har ming aholi soniga nisbatan salmog‘i tuman (shahar) ko‘rsatkichiga nisbatan yuqori bo‘lgan mahalla hisoblanadi.

13². O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Bosh prokuraturasi, Milliy gvardiyasi, Mahalla va oilani qo‘llab quvvatlash vazirligi hamda Davlat soliq qo‘mitasi tomonidan respublikaning barcha mahallalari har yili yanvar oyida hisobot davrida hududda sodir etilgan jinoyatlar tahlilidan kelib chiqib, “qizil”, “sariq” va “yashil” toifalarga ajratiladi.

Ichki ishlar vazirligi tomonidan har oy yakuni bo‘yicha jinoyatlar statistikasi mahallabay tahlil qilinib, ushbu bandning uchinchi xatboshisida nazarda tutilgan, oldini olish mumkin bo‘lgan jinoyatlar mahallalar kesimida hisoblab chiqiladi hamda tuman (shahar) bo‘yicha mazkur toifa jinoyatlarning umumiy salmog‘i har o‘n ming aholiga nisbatan shakllantiriladi.

Sektorlar hududidagi mahallalarda oldini olish mumkin bo‘lgan jinoyatlar O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 97, 98, 99, 103, 104, 105, 106, 109, 110, 112, 115, 118, 119, 122, 123, 125, 126, 128, 129, 132, 134, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 141¹, 142, 164, 165, 166, 169, 170, 173, 215, 217, 219, 225, 229, 244, 245, 249, 263, 263¹, 267, 269 va 277-moddalarida nazarda tutilgan jinoyatlar hisoblanadi.

Sektorlar hududidagi mahallalarda oldini olish mumkin bo‘lgan jinoyatlar statistikasi ichki ishlar organlari tomonidan har oy yakuni bo‘yicha “Elektron jinoiy-huquqiy statistika” yagona axborot tizimi orqali mahallalar kesimida tahlil qilinadi hamda tegishli idoralarga taqdim etiladi.

Ichki ishlar organlari tomonidan sektorlar rahbarlariga biriktirilgan hududlardagi “qizil”, “sariq” va “yashil” toifadagi mahallalar to‘g‘risidagi asoslantirilgan tahliliy ma‘lumotlar har chorak yakuni bo‘yicha sektor rahbarlariga kiritib boriladi.

Date: 5th November-2024

Sektor rahbarlari “yashil” toifadagi mahallalarda sektorlar shtabi tarkibiga kiritilgan idora va tashkilotlar tomonidan amalga oshirilgan ishlarni bevosita o‘rganib chiqadi hamda ushbu toifadagi mahallalarning ijobiy ish uslublari, amalga oshirgan tadbirlarini sektorning “sariq” va “qizil” toifadagi mahallalarida ommalashtirish choralarini ko‘radi.

Sektor rahbarlari tomonidan “yashil” toifadagi mahallalarning ijobiy tajribalarni boshqa toifadagi mahallalarga ommalashtirishda quyidagilar samarali tashkil etilganligiga e’tibor qaratiladi:

“Temir daftar”, “Ayollar daftari” hamda “Yoshlar daftari”ga kiritilgan shaxslar bilan olib borilayotgan tadbirlar;

aholining bandligini ta’minlash borasida olib borilayotgan tadbirlar;

ichki ishlar organlari profilaktik hisobida turgan yoxud sog‘liqni saqlash muassasalari hisobiga olingan shaxslar bilan olib borilayotgan tadbirlar;

fuqarolarning huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini oshirishga qaratilgan tadbirlar.

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, profilaktika inspektorlari mahallani qizil toifadagi mahalladan chiqarish uchun huquqbuzarliklarning umumiy, maxsus, yakka tartibdagi, viktimologik profilaktikasini amalga oshirishdan tashqari, huquqbuzarliklarning ijtimoiy profilaktikasini ham amalga oshirishi lozim.

